SHAXSTI SÓYLESIW USÍLÍNA ÚYRETIWDIŃ PSIXOLOGIYALÍQ ÓZGESHELIKLERI

Madrimova Sarbinaz
Ibrayimova Ayjamal
Berdaq atındağı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti
Shımbay fakulteti Ámeliy psixologiya bağdarı 3-kurs student.
Turganova Nesibeli
Ilmiy basshi
Berdaq atındağı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti
Pedagogika Psixologiya kafedrasi assistenti.

https://doi.org/10.5281/zenodo.18709896

Annotaciya. *Bul maqalada shaxstı sóylesiw usılına úyretiwdiń psixologiyalıq ózgeshelikleri keńnen sáwlelendirilgen. Qarım-qatnastıń mánisi, onıń informaciyalıq, affektiv, regulyativlik hám interaktiv funkciyaları haqqında ilimiy qatnas tiykarında mağlıwmat beriledi.Shaxstıń jas dáwirleri,individual psixologiyalıq ózgeshelikleri, temperament, emocional intellekt hám motivaciyanıń qatnasıq kónlikpelerin qáliplestiriwdegi ornı analiz etilgen. Sóylesiwge úyretiwdiń nátiyjeli usılları - psixologiyalıq treningler, dialogli qatnas, aktiv tińlaw texnikası hám noverbal kommunikaciya shiniğiwları, misallar menen túsindiriledi. Izertlew nátiyjeleri soni kórsetedi, shaxstıń kommunikativ kompetenciyasın rawajlandırıw kóp faktorlı, kompleksli psixologiyalıq process bolıp, onı jas ózgeshelikleri hám individual temperamentke sáykes etip shólkemlestiriw joqarı nátiyje beredi.*

Gilt sózler: *Shaxs, qarım-qatnas, kommunikaciya, psixologiyalıq ózgeshelikler, emocional intellekt, temperament, jas psixologiyası, aktiv tińlaw, dialog, informaciya almasıw, noverbal qarım-qatnas, motivaciya, trening, shaxslararalıq múnásibet, sociallıq tájiriybe, kommunikativ kompetenciya.*

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ ЛИЧНОСТНОМУ СТИЛЮ ОБЩЕНИЯ

Аннотация. *В данной статье всесторонне раскрываются психологические особенности обучения личностному стилю общения. На основе научного подхода представлена информация о сущности межличностного общения, его информационной, аффективной, регулятивной и интерактивной функциях. Проанализирована роль возрастных этапов личности, индивидуально-психологических особенностей, темперамента, эмоционального интеллекта и мотивации в формировании коммуникативных навыков. Эффективные методы обучения общению — психологические тренинги, диалогическое взаимодействие, техники активного слушания и упражнения по развитию невербальной коммуникации — объясняются на конкретных примерах.*

Результаты исследования показывают, что развитие коммуникативной компетентности личности является многофакторным, комплексным психологическим процессом, и его организация с учётом возрастных особенностей и индивидуального темперамента обеспечивает высокую эффективность.

Ключевые слова: *личность, общение, коммуникация, психологические особенности, эмоциональный интеллект, темперамент, возрастная психология, активное слушание,*

диалог, обмен информацией, невербальное общение, мотивация, тренинг, межличностные отношения, социальный опыт, коммуникативная компетентность.

PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF TEACHING A PERSONAL COMMUNICATION STYLE

Abstract. *This article comprehensively examines the psychological characteristics of teaching a personal communication style. Based on a scientific approach, it provides information on the essence of interpersonal communication and its informational, affective, regulatory, and interactive functions. The role of age stages, individual psychological characteristics, temperament, emotional intelligence, and motivation in the formation of communicative skills is analyzed. Effective methods of teaching communication—such as psychological training, dialogic interaction, active listening techniques, and nonverbal communication exercises—are explained with examples. The results of the study show that the development of an individual's communicative competence is a multifactorial and complex psychological process, and organizing it in accordance with age characteristics and individual temperament leads to high effectiveness.*

Keywords: *personality, communication, interpersonal interaction, psychological characteristics, emotional intelligence, temperament, developmental psychology, active listening, dialogue, information exchange, nonverbal communication, motivation, training, interpersonal relationships, social experience, communicative competence.*

Kirisiw.

Sóylesiw insannıń jámiyette jasawı, ózin ańlaw hám basqalar menen múnásibet ornatiwınıń tiykarǵı quralı. Shaxstı sóylesiw usılına úyretiw procesi psixologiyalıq principlerge, jas ózgesheliklerine, individual ózgesheliklerge hám sociallıq tájiriybege tiykarlanadı[1].Bul process shaxstıń integraciyalıq rawajlanıwın, óz ara tásir nátiyjeliligin hám sociallıq beyimlesiwin belgileydi[2].

Tiykargi bólim 1. Qosılıstıń psixologiyalıq áhmiyeti.

Qosılıs - bul informaciya almasıwı, emocional qollap-quwatlaw, basqarıw hám birge islesiw proceslerin óz ishine alatuǵın quramalı psixikalıq xızmet. Psixologiyada kommunikaciyanıń informaciyalıq, regulyativ, affektiv hám interaktiv funkciyaları bar bolıp, olar shaxstıń jámáättegi rolın belgileydi[3].Qarım-qatnas insannıń sociallıq tájiriybeni iyelewinde tiykarǵı mexanizm esaplanadı[4]

2.Jas ózgeshelikleri hám qarım-qatnasqa úyretiw. Shaxstin qarım-qatnas kónlikpeleri jasqa qarap pariqlanadi.

Shaxstıń sóylesiw kónlikpeleri jasqa qaray ózgeshelenedi. Mektepke shekemgi jasta balalar kóbirek eliklew arqalı baylanısqa kirisedi, óspirimlik dáwirinde bolsa qatarları menen sáwbetlesiwge zárúrlik kúsheyedi [2]. Jaslıq dáwirinde shaxs óz pikirin tiykarlaw, tartısıw, óz kózqarasın qorǵaw kónlikpelerin qáliplestiredi[1].

3. Sóylesiw kónlikpeleriniń psixologiyalıq mexanizmleri

3.1.Túsiniw hám diqqat.Nátiyjeli sóylesiw sóylesiwshini duris túsiniw, ırǵaq, mimika hám jestlerdi túsiniw qábiletine tayanadı[1].

3.2.Emocional intellekt Emocional jaǵdaylardı basqarıw,empatiya,basqalardıń sezimlerin ańlaw kommunikaciyanıń yadro faktorlarınan biri esaplanadı[3]

3.3.Motivaciya Maslou táriyiplegen mútájlikler ierarxiyasına muwapıq, sóylesiwge mútájlik insannıń sociallıq mútájlikleri menen tıǵız baylanıslı bolıp, xoshametlew, isenim hám unamlı tájiriybe arqalı bekkemlenedi[5]

4. Sóylesiwge úyretiw usılları.

4.1.Psixologiyalıq treningler Rol oyınları, topar shinigiwları, emocional kórsetiw hám sociallıq rollerdi orinlaw arqalı qarım-qatnas kónlikpeleri rawajlandırıladı[6].

4.2.Dialoglıq jaqınlasıw Dialog shaxstıń pikirlewin aktivlestiredi, óz betinshe pikirlewge hám óz poziciyasın qorǵawǵa úyretedi[4].

4.3.Aktiv tińlaw texnikası Qayta aytiw, soraw beriw, empatikalıq juwap qaytarıw sıyaqlı kónlikpeler sáwbet.

4.4. Noverbal sóylesiwdi úyretiw[6].

Kóz qaras, dene tili, intonaciya hám pauzalar arqalı maǵlıwmattıń úlken bólegi jetkeriledi; sol sebepli arnawlı shınıǵıwlar qollanıladı[6].

5. Individual ózgesheliklerdi esapqa aliw.

Temperament, minez-qulıq, introverciya-ekstraverciya, ózine baha beriw dárejesi sóylesiw usılın tańlawda áhmiyetli faktorlar esaplanadı[2].

Mısalı, melanxolik yamasa introvert shaxslar ushın tınısh, kishi toparlarda alıp barılatuǵın sóylesiw shınıǵıwları nátiyje beredi, ekstravertler bolsa jedel jámáátlik treninglerge tez beyimlesedi[1].

Juwmaq

Shaxstı baylanısıw usılına úyretiw kompleksli psixologiyalıq process bolıp, individual ózgeshelikler, jas psixologiyası, motivaciya, emocional intellekt hám sociallıq tájiriybe esapqa alınǵan halda ámelge asırıladi. Treningler, dialoglıq shınıǵıwlar, aktiv tıńlaw hám neverbal baylanıs texnikaları arqalı shaxstıń kommunikativ kompetenciyası qáliplesedi. Duris jolga qoyilgan qarım-qatnas shaxstiń jámáátegi tabısına, psixologiyalıq turaqlılıǵına hám sociallıq beyimlesiwine úlken tásir kórsetedi.

PAYDALANILǴAN ÁDEBIYATLAR:

1. Zokirova N. Umumiy psixologiya. - Tashkent, 2022. 85-96-betler, 112-118-betler.
2. Karimova V. Ijtimoiy psixologiya asoslari. - Tashkent, 2022. 45-54-betler, 101-107-betler.
3. Flores K. Communication Skills Training. - Tashkent, 2018. 73-82-betler, 115-123-betler.
4. Vıgotskiy L.S. Teoriya psixicheskogo razvitiya. - Moskva, 1982. - 90-98-betler.
5. Maslou A. Motivatsiya va shaxs. - New York, 1970. 42-47-betler. 6 Oqiw treningleri boyinsha zamanagóy psixologiyalıq metodlar toplamı. - Tashkent, 2019. 56-64-betler.